

**אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה
המחלקה לכלכלה**

שנת הלימודים תשע"ו 2016

שם הקורס בעברית: כלכלת ישראל

שם הקורס אנגלית: The Israeli Economy - Research Survey

מס' קורס: 142.1.1111

שם המרצה: גדי חזק

מטרת הקורס

מטרת הקורס לתאר את המשק הישראלי על התפתחותו, אפיוניו השונים ובעיותיו המיוחדות. דגש יושם על התפתחות תהליכים ועל ניתוח המדיניות הממשלתית תוך שימוש בתיאוריות הכלכליות. ידונו גם סוגיות העומדות בשנים האחרונות על סדר היום.
הקורס מבוסס על:

- **ההרצאות** שיוצגו באמצעות מצגות ויושמו באתר הקורס.
- **מאמרים**
- דוחו"ת בנק ישראל.
- מחקרי בנק ישראל.
- הרבעון לכלכלה.
- דוח שנתי של מנהל הכנסות המדינה.
- סקירה שנתיית של המוסד לביטוח לאומי.

נושאי הקורס

1. קיצור תולדות המשק-

המשק הישראלי יתואר בחתך הזמן, החל משנות החמישים והשישים עם הצמיחה המואצת, המשך במשבר הגדול בשנים 85-73 וכלה בתהליך ההתאוששות והשינוי המבני ההדרגתי החל מ-1985 ועד היום.

דגש יושם על הרקע הכלכלי-חברתי-פוליטי עליו הוקמה מדינת ישראל, שממנו נגזרה המעורבות הממשלתית העמוקה בתהליך הפיתוח של המשק, תוך ניסיון לקדם יעדים לאומיים וכלכליים. מאז 85 נעשה תהליך של הקטנת הריכוזיות של הממשלה אך חשוב להבין את הרקע המיוחד שעליו היא צמחה.

2. הרפורמות והשינוי המבני 85-2016

המשק הישראלי עובר מאז 1985 תהליך עקבי של שינוי מבני המונהג על ידי כל הממשלות ומושפע מתהליך הגלובליזציה שהמשק הישראלי משתלב בו. השינוי המבני כולל: רפורמה בשוק ההון ובמערכת הבנקאות, פתיחת המשק לתנועות הון וליברליזציה בשוק המט"ח, חשיפה ליבוא, הפסקת המעורבות הממשלתית בסקטור העסקי, שמירה על יציבות מחירים, הפרטת חברות והפרטת פעילויות ממשלתיות, מאבק להגברת התחרותיות. יתואר בקורס ההיגיון בכל רפורמה והקשר ביניהן ויתואר תהליך הביצוע שלהן. בגישה ביקורתית יבחנו גם מגבלות ובעיות שמביא איתו השינוי המבני בשוק העבודה ובמערכת החברתית.

3. מדיניות מאקרו כלכלית

המשק הישראלי עבר משבר גדול בשנים 85-73. המשבר לווה באבדן היציבות: משבר תקציבי עם חוב ציבורי הולך ומצטבר, גרעון במאזן התשלומים עם חוב חיצוני שאיים להביא את המשק אל סף פשיטת רגל ואינפלציה שהגיע לרמה של מאות אחוזים ושיבשה את כל הפעילות במשק. הזעזוע מעצמת המשבר הביאה את המערכת הכלכלית והפוליטית להכרה בצורך לקיים מדיניות מאקרו כלכלית קפדנית שתשים דגש על היציבות הכלכלית.

המשבר ינותח בקווים כלליים והדרכים שנקטו לסימונו. יודגשו העקרונות הבסיסיים שעליהם מבוססת היום המדיניות המאקרו כלכלית- המדיניות המוניטרית ומשטר יציבות המחירים, המדיניות הפיסקלית והכללים הפיסקליים, הפקוח על המערכת הפיננסית ועוד.

4. צמיחה כלכלית ופריון

תובא סקירה כללית של הצמיחה והפריון במשק כאשר הנקודה המרכזית היא ההבדל החד בין הצמיחה הגבוהה עתירת הפריון עד שנת 73 והירידה החדה בפריון לאחר 73 עם ירידה עוד יותר חדה בפריון. נבחן את הצמיחה של המשק הישראלי בפרספקטיבה בינלאומית. ינותחו גורמי הצמיחה והרלבנטיות שלהם למשק הישראלי.

5.הסקטור הציבורי

לסקטור הציבורי תפקיד מפתח בקיומה של כלכלה בריאה ובהשגת יעדים כלכליים וחברתיים. יחד עם זאת מעורבות ממשלתית יכולה להתבצע בדרכים שונות: חקיקה, פקוח, ביצוע ומימון. יבחן הרציונל של המעורבות הממשלתית והשיקולים העומדים בבחירת דרכי ההתערבות. ינותחו המגמות של המעורבות הציבורית. יוקדש דיון גם למערכת המיסוי שעוברת מהלך רצוף של רפורמה.

5. ישראל כמדינת רווחה

דגש יושם על תפקידיה של הממשלה בתוך "מדינת הרווחה": בריאות חינוך, פנסיה, תשלומי העברה. ינותח אי השוויון בישראל.

חובות הקורס

מבחן בסיום הסמסטר 100%

המבחן- בחלקו שאלות סגורות ובחלקו שאלות פתוחות. 20% מהמבחן יהיה על חומר הקריאה המצורף.

רשימת קריאות

קריאת חובה

1. ברנד גלעד. יוקר המחיה בישראל בהשוואה בין-לאומית: פרספקטיבה היסטורית. מתוך דוח מצב המדינה 2015, 253-283.
2. גבע אסף, דרוקר לב. הצמיחה בישראל: מכלכלה מתפתחת למשק מודרני. הרבעון לכלכלה 2013, 207-231.
3. גבע אסף. השינויים הדמוגרפיים והשלכותיהם על ההוצאה הציבורית בשנים 2013-2059. סקר בנק ישראל 87, 7-30.
4. גבע אסף, דרוקר לב. הגורמים המשפיעים על ביצועי המגזר הציבורי. סקר בנק ישראל 86, 123-150.
5. נגר ויצמן, סגל גיא. מה מסביר את התפתחות מחירי הדירות ושכר הדירה בישראל בשנים 1999–2010? סקר בנק ישראל 85, 7-59.

6. **ברנדר עדי סטרבצ'ינסקי מישל.** מדיניות הממשלה ביחס להורים צעירים. סדרת מאמרים לדין 2014.02, בנק ישראל מחלקת המחקר. 1-43.
7. **צוקרמן אלכס.** האם יש להציב לבנק ישראל יעדי צמיחה? סקר בנק ישראל, ינואר 2008, 93-113.
8. **קמחי אייל, שרברמן קיריל.** מגמות בא שוויון בשכר העבודה בישראל. מתוך מצב המדינה 2014, 195-228.